De Latemse Courant

KUNST
CULTUUR
ERFGOED
MENSEN

SINT-MARTENS-LATEM | DEURLE | DE LEIEVALLEI — SEPTEMBER 2026 | SPECIALE EDITIE

"Een wereld die niemand vóór hem zag."

JAN VAN HOLDER
(1908–1980)
BIOWETENSCHAPPER
EN KUNSTENAAR

Holderius,
Zelfportret
(olie op doek)

Holderius
voorbij het zichtbare

DE OUTSIDER IN LATEM

Schilderijen, tekeningen, keramiek en grafiek van een bijzonder talent dat wetenschap, verbeelding en mythe samenbrengt. Een ongekend universum in het hart van Latem.

KUNST
DIE BLIJFT
VERWONDEREN

25, 26 EN 27 SEPTEMBER 2026
Pastorie Deurle

Sint-Martens-Latem
Deurle

De kerk van Deurle

De vertrouwde kerk verschijnt in een biomorfe wereld. Een ankerpunt in de imaginaire kosmologie van Holderius.

Klokkeput te Deurle/Latem

Een visionair universum van verborgen werelden, geïnspireerd door de microscopische natuur en menselijke anatomie.

Wetenschap, verbeelding en mythe

Hoe kan iemand met zo'n geordend en rationeel leven tegelijk de schepper zijn van een van de meest ongewone beelduniversa uit de Latemse regio?

KUNST | WETENSCHAP | NATUUR | VERBEELDING

Kunst verbindt generaties

Holderius — voorbij het zichtbare

De outsider in Latem

Kunstenaar Jan Van Holder, beter bekend onder zijn pseudoniem **Holderius**, mag zonder overdrijving een echte Deurlenaar — en bij uitbreiding Latemnaar — genoemd worden. Hij woonde in Deurle van 1951 tot aan zijn overlijden in 1980. Oorspronkelijk was hij afkomstig uit Ruiselede, als zoon van een arts.

Professioneel bouwde hij een academische loopbaan uit aan de Universiteit Gent, waar hij doctoreerde met een studie over schimmels. Hij groeide er uit tot professor en bekleedde later leidinggevende functies binnen zijn vakgebied.

Naast zijn wetenschappelijke carrière ontwikkelde Holderius zich als autodidact kunstenaar. De schilderkunst was voor hem geen vrijblijvende hobby, maar een parallel universum waarin observatie, verbeelding en introspectie samenkwamen. Vooral na zijn emeritaat legde hij zich met grote intensiteit toe op zijn artistieke praktijk. Hij liet een omvangrijk oeuvre na met landschappen, portretten, naakten en vooral een reeks opmerkelijke biomorfe composities.

Toch bleef Holderius een outsider binnen de kunstwereld van Latem en Deurle. Er zijn nauwelijks raakpunten met de Latemse Groep of haar artistieke nazaten, ook al hield hij vriendschappelijke contacten met de plaatselijke kunstenaars. Waar de meeste Latemse kunstenaars hun inspiratie vonden in de Leie en haar landschap, bewandelde Holderius een radicaal eigen pad.

Zijn oeuvre laat zich moeilijk onderbrengen in een klassieke kunsthistorische stroming. Het sluit niet vanzelfsprekend aan bij luminisme, symbolisme of expressionisme. Ook kunstrecensenten hadden moeite om zijn werk te categoriseren.

Dat is opvallend, want ook als mens leek Holderius allerminst een bohémien of artistieke excentriekeling. Integendeel: getuigen beschrijven hem als een bijzonder intelligente, gedisciplineerde en eerder conservatieve familieman, sterk gehecht aan vrouw en kinderen. Hij leidde een bijna ritueel gestructureerd bestaan. Dagelijks vertrok hij met het openbaar vervoer naar zijn werk, steevast nadat hij met een klein dansje afscheid had genomen van zijn echtgenote — een teder gebaar dat tegelijk iets speels en liefdevol verraadt.

Hij reisde nooit ver, maar kende de wereld als een geoefende reiziger. Vanuit boeken en documentatie bouwde hij een indrukwekkende kennis op van verre bestemmingen die hij nooit fysiek bezocht.

Precies daarin schuilt een intrigerende paradox. Hoe kan iemand met zo'n geordend, rationeel en bijna ceremonieel leven tegelijk de schepper zijn van een van de meest ongewone beeldunivers uit de Latemse regio? Om die vraag te beantwoorden, leek een diepere analyse van zijn oeuvre noodzakelijk.

***Holderius,* De kerk van Deurle.**

De vertrouwde kerk van Deurle verschijnt hier niet langer als architectuur in een landschap, maar als een ankerpunt in een biomorfe wereld van cellen, membranen en organische structuren. In de imaginaire kosmologie van Holderius wordt Deurle opgenomen in het levende weefsel van de Holderosaurus piloselus sponsiosus. *Het werk belichaamt exemplarisch zijn dubbele blik: wetenschappelijk en visionair.*

Methodologische benadering

Die analyse bleek geen eenvoudige opdracht. Holderius' oeuvre laat zich immers moeilijk vatten binnen klassieke categorieën zoals landschap, portret of naakt. Achter de ogenschijnlijke diversiteit van zijn werk lijkt zich een complex en hoogst persoonlijk universum, zijn **Flora Honderiana** te verschuilen, waarvan de betekenis zich niet onmiddellijk laat ontsluiten. Om toegang te krijgen tot dat universum kozen wij daarom voor een methodologische benadering die verschillende bronnen met elkaar confronteert.

In de eerste plaats vormde het beeldmateriaal zelf het uitgangspunt van het onderzoek: een aandachtige visuele analyse van schilderijen, tekeningen en composities. Daarbij werd gezocht naar terugkerende motieven, vormprincipes en structurele constanten in zijn oeuvre.

Een tweede, cruciale toegangspoort vormde Holderius' persoonlijke bibliotheek, die gelukkig door zijn nazaten bewaard bleef. Het was uiteraard technisch onmogelijk om elk boek integraal te bestuderen. Toch liet de thematische samenhang van deze verzameling toe om intellectuele interessevelden te reconstrueren. Opvallend daarbij is de concentratie van werken rond anatomie, symboliek, mythologie, erotiek, het wonderlijke en de verborgen structuren van natuur en lichaam. Niet de volledige inhoud van elk boek was daarbij doorslaggevend, maar wel de vaststelling dat de thematiek van deze werken op opmerkelijke wijze resoneert met terugkerende motieven in Holderius' beeldtaal.

Een derde bron bestond uit de schaarse maar waardevolle getuigenissen van familieleden. Zij boden bijkomende inzichten in Holderius' persoonlijkheid, leefwereld en mentale habitus, en hielpen om de mens achter het oeuvre te begrijpen.

Ten slotte werd ook gebruikgemaakt van artificiële intelligentie als ondersteunend analytisch instrument. Niet om interpretaties automatisch te genereren, maar om terugkerende patronen, motieven en semantische verbanden tussen beeldmateriaal, bibliotheek en biografische gegevens scherper zichtbaar te maken. Artificiële intelligentie fungeerde hierbij als hulpmiddel voor patroonherkenning en hypothesevorming, terwijl de uiteindelijke interpretatie volledig verankerd bleef in een menselijke en kunsthistorische lezing om het oeuvre beter te begrijpen. Door deze verschillende invalshoeken te combineren, ontstond geleidelijk een interpretatief kader dat toelaat voorbij de zichtbare vorm te kijken en de onderliggende logica van Holderius' werken te vatten.

***Holderius*, Zelfportret**

Zelfs in zijn zelfportret zoekt Holderius niet de uiterlijke gelijkenis, maar de verborgen morfologie van het bestaan. Het gelaat wordt hier geen contour, maar een innerlijk landschap: een pulserend organisch weefsel van schimmels, cellulaire structuren en biomorfe vormen. De mens verschijnt niet als vaste identiteit, maar als levend netwerk van groei, verval en metamorfose.

De dubbele blik: wetenschapper en kunstenaar

Om Holderius te begrijpen volstaat het niet zijn werk louter esthetisch te benaderen. Men moet begrijpen hoe hij keek. Kunst begint met kijken. Maar niet elk kijken is hetzelfde.

Men kan kijken om te registreren, om vormen herkenbaar vast te leggen. Men kan ook kijken op een manier die dieper graaft, die zich niet tevreden stelt met de oppervlakte van de dingen. Bij Holderius dringt zich precies die tweede vorm van kijken op. Zijn werk beweegt zich voortdurend tussen twee werkelijkheden.

Enerzijds is er de macrowereld: de zichtbare wereld van lichamen, gezichten, bomen, landschappen en tastbare vormen. Anderzijds is er de microwereld: het domein van cellen, schimmels, membranen, vezels en vertakkingen — een wereld die hij als wetenschapper van nabij kende.

Deze microscopische blik vormt wellicht de kern van zijn artistieke universum. Onder vergroting verliest het vertrouwde zijn vanzelfsprekendheid. Een huid wordt landschap. Een ader wordt vertakking. Een weefsel ontvouwt zich als een complex netwerk van verbindingen. Het gewone wordt vreemd. Het zichtbare blijkt gelaagd.

Holderius schildert geen wetenschappelijke schema's. Wat hij internaliseert is fundamenteler: het besef dat achter elke zichtbare vorm een verborgen structuur werkzaam is.

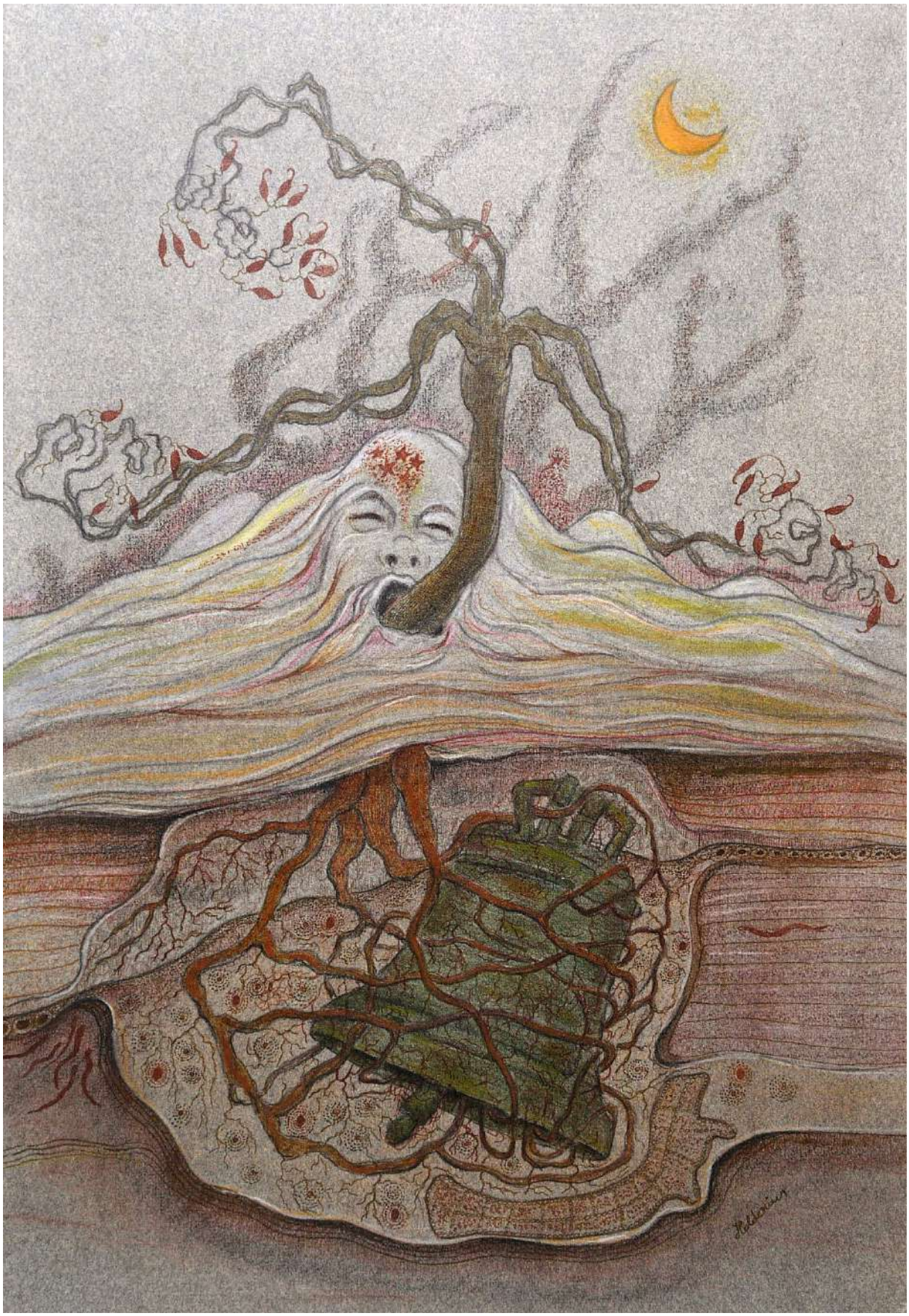
Dat is wellicht de essentie van zijn kunst. Hij schildert niet alleen wat zichtbaar is. Hij schildert wat het zichtbare draagt.

Lichaam en innerlijk landschap

Die dubbele blik wordt zichtbaar in zijn portretten en naakten.

Zijn naakten onttrekken zich aan klassieke schoonheidsidealen. Het zijn geen geïdealiseerde academische lichamen. Zij zijn tastbaar, aards, asymmetrisch, kwetsbaar en menselijk. Holderius toont lichamen in hun fysieke waarheid. Borsten, schouders, heupen, ledematen: zij worden niet louter anatomisch weergegeven, maar dragen spanning, gewicht en aanwezigheid. Zijn vrouwelijke naakten bezitten vaak sensualiteit, maar die erotiek is nooit expliciet of provocatief. Zij blijft ingehouden, suggestief en contemplatief. Het lichaam verschijnt niet als object van lust, maar als drager van aanwezigheid. Ook in zijn portretten zoekt Holderius zelden louter gelijkenis. Hij lijkt op zoek naar innerlijke resonantie. Een mondhoek, een oogkas, een kaaklijn of een voorhoofd worden dragers van psychische spanning. Het gelaat wordt een innerlijk landschap.

Zoals onder de microscoop een ogenschijnlijk homogeen oppervlak uiteenvalt in complexe structuren, zo laat Holderius ook het menselijke lichaam openbreken in subtiele spanningsvelden.

Holderius, K*lokkeput *(?)
Holderius koesterde een bijzondere belangstelling voor mythen en legenden. Mogelijk verwijst dit werk naar de Latemse legende van de klok die, door toedoen van de duivel, in de Leie verdween na de beruchte kreet van een karredrijver: “de dju!”. *Zoals vaker bij Holderius vloeien ook hier mythe en verborgen werkelijkheid samen: wat bovengronds zichtbaar is, blijkt verbonden met een onderliggende wereld van wortels, lagen en organische structuren.*

De Flora Holderiana en de Holderosaurus Piloselus Sponsiosus — de geboorte van een eigen kosmologie

In Holderius' latere werk voltrekt zich een radicale verschuiving. De zichtbare werkelijkheid verdwijnt niet, maar ondergaat metamorfose. Bomen worden zenuwstructuren. Wortels worden netwerken. De bodem wordt visceraal. De aarde krijgt bijna de textuur van levend weefsel.

Hier komen we bij misschien de meest unieke sleutel tot zijn oeuvre. Holderius creëerde een eigen pseudo-wetenschappelijke nomenclatuur gebundeld in zijn **Flora Holderian**a rond een imaginaire levensvorm: **Holderosaurus piloselus sponsiosus**. Die benaming klinkt tegelijk wetenschappelijk en absurd, ernstig en speels. Maar precies daarin ligt haar betekenis. Holderius doet iets uitzonderlijks: hij gebruikt de taal van de biologie — classificatie, taxonomie, nomenclatuur — om een geheel eigen mythologie te bouwen. Hij schept geen abstracties. Hij schept een alternatieve biologie.

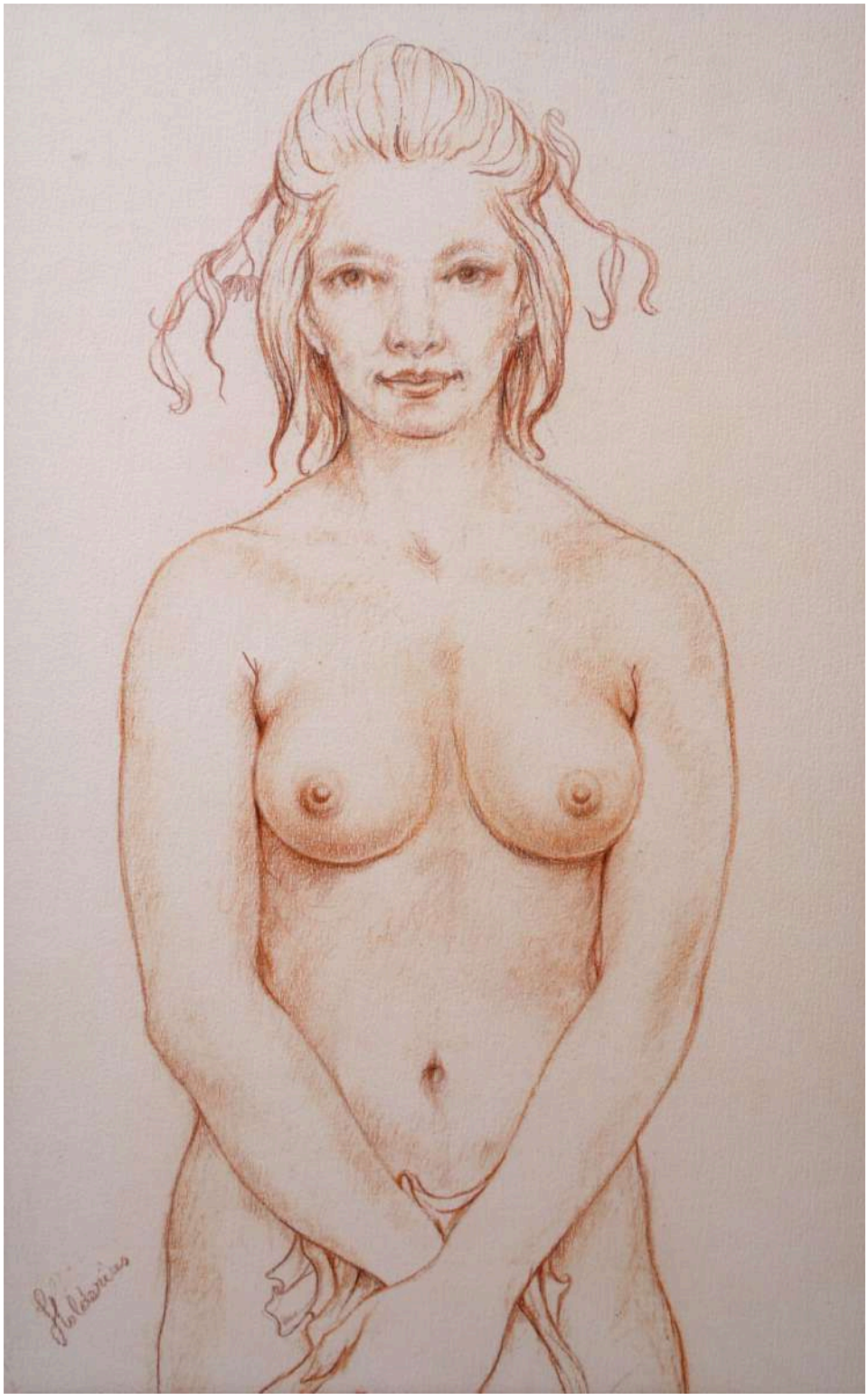
De *Holdero saurus* is geen letterlijk monster, maar een conceptueel wezen: een organisme waarin wetenschap en verbeelding samenvallen.

Daarmee wordt duidelijk dat Holderius veel verder gaat dan een artistieke verwerking van microscopische observaties. Hij construeert een volledige kosmologie. Een universum waarin een dorp een volledig organisme wordt. Deurle zelf verschijnt in die logica niet langer als louter geografische plaats maar als een mythisch centrum.

Voorbij het zichtbare

Holderius' beelden geven hun betekenis niet onmiddellijk prijs. Zij vragen traagheid, aandacht en overgave. Men kijkt naar een lichaam en ontdekt een structuur. Men kijkt naar een boom en ontdekt een zenuwstelsel. Men kijkt naar een landschap en ontdekt een innerlijke ruimte. Daarin schuilt de blijvende kracht van zijn oeuvre.

Misschien was schilderen voor Holderius geen hobby naast de wetenschap, maar een noodzakelijke tegenbeweging tegenover de rationele discipline van het laboratorium. Waar wetenschap analyseert, verbindt kunst. Waar wetenschap structureert, laat kunst metamorfose toe. Zijn oeuvre lijkt precies op die grens te ontstaan. Holderius toont ons dat zien nooit neutraal is. Werkelijk zien betekent leren vermoeden wat zich onder de oppervlakte bevindt. Zijn kunst beperkt zich niet tot het afbeelden van de zichtbare werkelijkheid, maar onderzoekt de verborgen morfologie die haar draagt.

***Holderius*, Naakt**

Ook in zijn naakten zoekt Holderius meer dan louter anatomische gelijkenis. Het lichaam wordt hier geen object van expliciete erotiek, maar een drager van kwetsbaarheid, aanwezigheid en innerlijke spanning. In de zachte lijnen en ingetogen sensualiteit openbaart zich een mensbeeld waarin lichamelijkheid en psychische diepte subtiel samenvloeien.

Zo wordt zijn oeuvre meer dan een verzameling beelden. Het wordt een uitnodiging om anders te kijken — dieper, trager, aandachtiger. Om te beseffen dat achter elke vorm een tweede werkelijkheid schuilgaat.

En precies daar, in dat spanningsveld tussen zichtbaarheid en verborgen structuur, tussen wetenschap en verbeelding, openbaart zich de bijzondere wereld van Holderius: een wereld waarin het zichtbare slechts de buitenste huid is van een veel rijker, organisch en mysterieus universum.

Eindbesluit

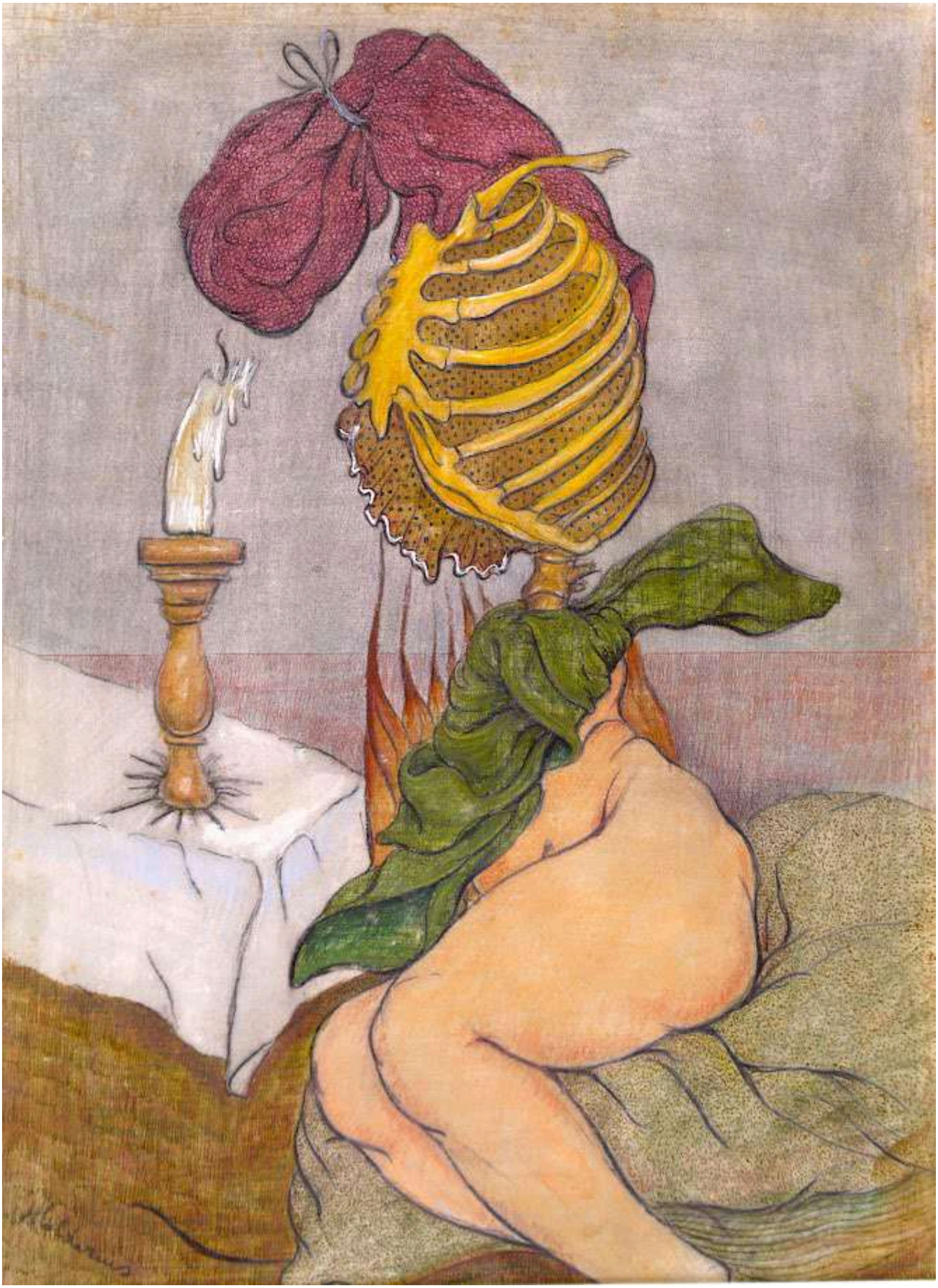
Waar plaatsen wij Jan Van Holder, alias Holderius, uiteindelijk in het artistieke landschap? Zeker niet binnen de Latemse school, noch binnen een duidelijk afgebakende kunststroming zoals symbolisme, expressionisme of surrealisme. Holderius was onmiskenbaar een outsider, maar het label van excentriek buitenbeentje volstaat niet. Achter de ogenschijnlijke vreemdheid van zijn werk schuilt immers een opmerkelijke interne coherentie en een consequent persoonlijk wereldbeeld. Evenmin kan hij eenvoudig worden beschouwd als illustrator van het fantastische. Het fantastische in zijn werk ontstaat niet door een vlucht uit de werkelijkheid, maar juist door een radicale herlezing ervan. Holderius maakt zichtbaar wat onder de oppervlakte verborgen blijft. Wortels worden zenuwbanen, lichamen worden landschappen en gezichten worden innerlijke topografieën.

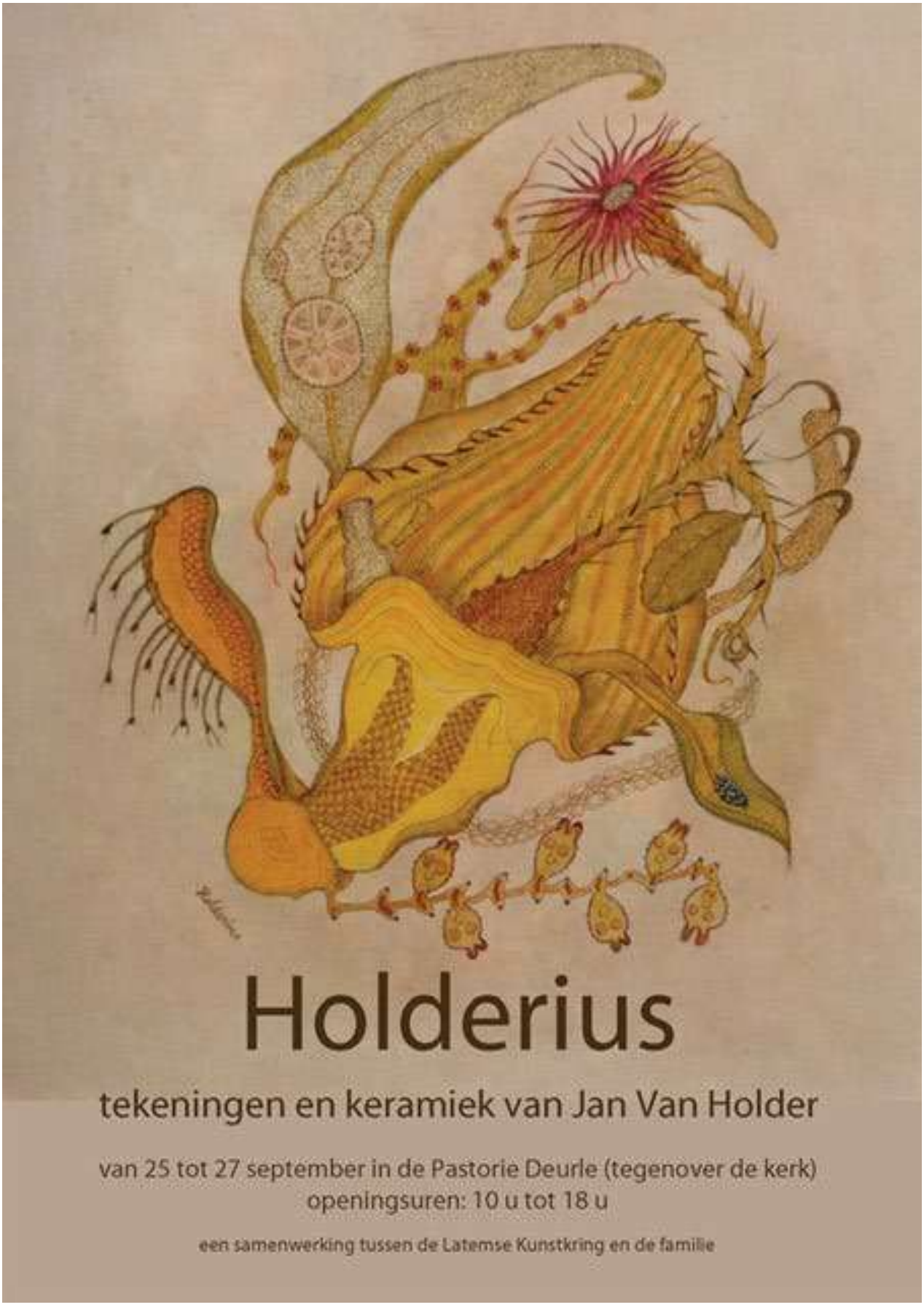
Zijn wetenschappelijke achtergrond als biowetenschapper is hierbij essentieel. Vanuit zijn vertrouwdheid met de microscopische wereld ontwikkelde hij een unieke beeldtaal waarin wetenschap en verbeelding samenvloeien. Zijn creatie van de Flora Holderiana met de Holderosaurus piloselus sponsiosus is daarvan wellicht de meest sprekende uitdrukking: een eigen kosmologie waarin biologie, mythologie en artistieke verbeelding samenkomen.

Heeft zijn werk artistieke waarde? Ons antwoord is volmondig ja. Niet vanwege marktwaarde of institutionele erkenning, want Holderius bleef grotendeels buiten het officiële kunstcircuit. Zijn waarde ligt elders: in de authenticiteit van zijn beeldtaal, de radicale autonomie van zijn verbeelding en de consequente uitbouw van een uniek universum. Holderius verdient daarom geen plaats als curiosum of louter autodidact, maar als schepper van een singulier oeuvre dat zich onttrekt aan klassieke categorieën. Zijn grootste verdienste ligt wellicht hierin: dat hij ons uitnodigt voorbij het zichtbare te kijken en ons eraan herinnert dat de werkelijkheid rijker, complexer en mysterieuzer is dan wat het oog op het eerste gezicht waarneemt.

Dr. Hist. Raphaël Van Lerberge

28 aug. 2026

Holderius
tekeningen en keramiek van Jan Van Holder
van 25 tot 27 september in de Pastorie Deurle (tegenover de kerk)
openingsuren: 10 u tot 18 u
een samenwerking tussen de Latemse Kunstkring en de familie